

NOVINE

Novinama se smatra svako kontinuirano izdanje s periodikom izlaženja unutar jedne godine.

Dnevne novine izlaze najmanje četiri puta tjedno, a svrha im je javno informiranje.

Počeci:

Stara Grčka: Efemeridas, u prijevodu: *Koji traje jedan dan*; Pisane obavijesti javno izvještene bez redovnog rasporeda izlaženja, već prema potrebi;

Stari Rim: Acta publica: *javni spis*: Pisani izvještaj sa sjednica Senata;

Acta diurna: *dnevni spis*: Smaraju se prvim pravim novinama zbog frekvencije izlaženja: objavljene novosti su prikupljali notari, redigirali actuarii, a prepisivali librarii, dakle postojale su istovjetne kopije u više primjeraka.

Europa u 12. i 13. st.: organizira se tzv. ručni novelizam: organizirana razmjena vijesti za / između crkvenih i civilnih vlasti, trgovaca, plemstva, itd. Novosti se prikupljaju ili vlastitom organiziranom službom ili se kupuju od osoba koje su ovlaštene za njihovo distribuiranje. Gotovo istovremeno se razvija cenzura, crkvena i civilna.

Zemlje koje su prednjačile u razvoju ručnog novelizma bile su: Njemačka, Italija, Engleska, Francuska, Španjolska, Nizozemska i Švicarska. U Italiji su se takve novine nazivale *Aviso* ili *Le notizie alla mano*, u Francuskoj *Les nouvelles manuscrites*, a u Engleskoj *News letters*.

Tiskane novine pojavljuju se u 15. stoljeću, dakle odmah nakon izuma tehnike tiska. Tada su i nazivi novina promijenili ime, pa se u Italiji zovu *I fogli volanti*; u Francuskoj *Les feuilles volantes*; a u Njemačkoj *Zeitung* ili *Flug schrift*. Iz spomenutih naziva je očita aluzija na brzinu tiska. Novine u to doba još uvijek izlaze neredovito, tj. povremeno, ali ipak sve češće i češće.

Interesantno je spomenuti 1588. godinu kada u Frankfurtu na Majni počinju izlaziti prve oglasne novine *Der Messrelationen*, i to dva do tri puta godišnje najavljujući frankfurtski sajam.

Europa u 16, 17. i 18. st..

Prva prava periodička izdanja koja izlaze redovito pojavljuju se u Nizozemskoj: *Die nieuwe tijdinghen*, točnije od 16. 01.1605. god, pa tijekom naredne dvije godine izlaze u Amsterdamu.

Uskoro su i drugim zemljama, Njemačkoj i Engleskoj, počeli izlaziti dnevni listovi, a pojavljuju se i tjedna izdanja.

Interesantno je uočiti da dnevne novine u brojnim zemljama nisu izlazile na nacionalnim jezicima, već na jezicima aktualnih vladara u pojedinoj zemlji ili na latinskom jeziku. Tako u Danskoj 1663. izlaze novine na njemačkom; u Mađarskoj 1721. na latinskom; u Turskoj 1795. na francuskom, itd.

Premda su se tjedne novine pojavile još u 16. st, u Francuskoj se u 18. st. novine razdjeljuju na dnevne novine, tzv. *gazette* i ostale s rjeđim ritmom izlaženja, tzv. *journal*.

Hrvatska

Čini se da je prve novine u Hrvatskoj izdavao Pavao Ritter Vitezović u 17. st. To su bili kalendari koji su sadržavali i informacije od javnog interesa. Na žalost, ni jedan primjerak nije sačuvan.

Druge novine je izdavao Antun Jandera u Zagrebu od 1771. godine. Bio je to tjednik na 4 stranice u nakladi od 50 primjeraka, zvao se *Ephemeridas Zagrebienses*, a izlazio je na latinskom jeziku. Nema sačuvanih primjeraka niti za ova izdanja.

Prve novine na hrvatskom jeziku izdaju se u Zadru, točnije, to su novine na talijanskom i hrvatskom jeziku: *Kraglski Dalmatin*, a izlaze od 1806 – 10. To su prve novine koje izlaze na nekom slavenskom jeziku od svih slavenskih zemalja.

Ljudevit Gaj 6. 1. 1835. god. pokreće *Novine Horvatske* s književnim prilogom *Danica Horvatska, Slavonska i Dalmatinska*. Naklada iznosi 725 primjeraka na kajkavskom jeziku u početku, a kasnije na štokavskom. Novine 1836. god. mijenjaju ime u *Ilirske*, a 1850. u *Narodne novine*.

U 19. st. u Zagrebu izlaze novine na njemačkom i hrvatskom jeziku, *Luna*, koje kasnije postaju prilog novina *Argamer Politische Zeitung*.